

Перелік посилань

1. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства: навч.посібник / Должанський І. З. – К.: ЦНЛ, 2006. – 384с.
2. Майєр Дж.М., Олесневич Д. Міжнародне середовище бізнесу: Конкуренція та регулювання у глобальній економіці / Переклад з англ.: Олесневич Д., Олесневич О. - К.: Либідь, 2002. – 703 с.
3. Осика С.Г., Пятницький В.Т. Світова організація торгівлі / Осика С.Г., Пятницький В.Т. ; 3-є видання, перероблене і доповнене. – К.: К.І.С., 2005. - 514 с.
4. Абрамян Е. Глобализация в современном мире / Е.Абрамян // Международная экономика. – 2007.
5. Волынский Г.О. Конкурентных преимуществ в условиях глобализации / Г.О.Волынский // Экономика Украины. – 2006.
6. Котельніков Д.І. Управління конкурентоспроможністю; навч. пос. для студентів ВНЗ / Д.І.Котельніков, С.М.Задорожна. – К.: Видавничий Дім «Слово», - 2004. – 168с.

Шевчук Н.А.

к.т.н., доцент НТУУ «КПІ»

Матвієнко Л.В., Матвієнко Т.В.

студентки ФММ, НТУУ «КПІ»

ПРИНЦИПИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ПРИ ЗАГРОЗІ БАНКРУТСТВА

У статті розглянуто політика антикризового управління при загрозі банкрутства. Показано систему антикризового управління та політику антикризового управління при загрозі банкрутства.

The article examines the politics of crisis management at the threat of bankruptcy. Displaying system of crisis management and crisis management policy at the threat of bankruptcy.

Ключові слова: банкрутство, криза, система антикризового управління, політика антикризового управління, механізми господарювання.

Вступ. У будь-якому суспільстві як цілісній соціально - економічній системі, його окремих сферах або ланках кожної сфери час від часу відбуваються кризові явища, які загрожують існуванню самої системи. Найбільш істотне значення має подолання кризових станів на підприємствах, які утворюють первинний ланцюг економіки держави. В Україні з переходом до ринкової економіки об'єктивно склалися умови порушення діяльності підприємств. Кризовий стан проявляється в тому, що погіршуються фінансові результати діяльності підприємств, зменшуються прибутки, що може призвести до банкрутства підприємства. Незважаючи на те, що підприємства поступово виходять з кризи, цей процес потребує прискорення. Основним засобом виживання підприємства у таких умовах є антикризове управління, яке повинно ґрунтуватися на розробці та реалізації політики антикризового управління, яка включає комплекс механізмів виходу із банкрутства і подолання

неплатоспроможності. Розробка та впровадження політики антикризового управління дасть змогу поліпшити стан вітчизняних підприємств.

Постановка задачі. Завданням статті є розглянути систему антикризового управління та розробити політику антикризового управління при загрозі банкрутства.

Результати досліджень. Здійснюючи процес виробництва продукції, робіт і послуг кожне підприємство вступає у фінансові відносини з іншими суб'єктами господарювання. Ці відносини передбачають виконання підприємством грошових зобов'язань та обов'язкових платежів, тривале і постійне порушення яких приводить його в розряд неплатоспроможних

Незадовільна робота з управління фінансовим забезпеченням підприємства призводить до банкрутства підприємств і комерційних організацій. Банкрутство є невід'ємною частиною конкурентного ринкового середовища. Без банкрутства немає конкуренції. Можливість банкрутства примушує підприємства вживати заходи із забезпечення фінансової стійкості, підвищувати ефективність і продуктивність праці.

У законодавстві України (Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» ВВРУ № 435-V (435-16) від 12.12.2006 р) банкрутство – це визнана арбітражним судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше, як через застосування ліквідаційної процедури.

З позицій фінансового менеджменту банкрутство характеризує реалізацію катастрофічних ризиків підприємства в процесі його фінансової діяльності, унаслідок якої воно нездатне задовольнити у встановлені терміни пред'явлені з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом.

Хоча банкрутство підприємства є юридичним фактом (тільки арбітражний суд може визнати факт банкрутства підприємства), в його основі лежать переважно фінансові причини, серед яких:

- 1) серйозне порушення фінансової стійкості підприємства, яке перешкоджає нормальному здійсненню його господарської діяльності.
- 2) істотна незбалансованість об'ємів грошових потоків.
- 3) тривала неплатоспроможність підприємства, спричинена низькою ліквідністю його активів.

У законодавчій і фінансовій практиці виділяють наступні види банкрутства підприємств:

1. Реальне банкрутство – характеризує повну нездатність підприємства відновити в майбутньому періоді свою фінансову стійкість і платоспроможність через реальні втрати капіталу.

2. Технічне банкрутство – характеризує стан неплатоспроможності підприємства, спричинений істотним простроченням його дебіторської заборгованості. При цьому розмір дебіторської заборгованості перевищує розмір кредиторської заборгованості підприємства, а сума активів значно перевершує об'єм фінансових зобов'язань.

3. Умисне банкрутство – характеризує навмисне створення (або збільшення) керівником або власником підприємства його неплатоспроможності; нанесення ним економічного збитку підприємству в особистих інтересах або на користь інших осіб; свідомо некомпетентне фінансове управління .

4. Фіктивне банкрутство – характеризує свідомо помилкове оголошення підприємством про свою неспроможність з метою введення в оману кредиторів для отримання від них відстрочення виконання своїх кредитних зобов'язань або знижки з суми кредитної заборгованості.

Під фінансовою кризою розуміють фазу розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація кризових явищ і ситуацій

	Класифікаційна ознака	Вид кризових явищ і ситуацій
1.	Приналежність до країни функціонування об'єкта управління	Зовнішні (за межами країни) і внутрішні (у межах країни)
2.	Рівень виникнення	Суб'єкти управління (макрорівні), галузеві, міжгалузеві, державні, світові
3.	Сфера виникнення	Соціально політичні, адміністративно законодавчі, виробничі, комерційні, фінансові, геополітичні
4.	Ступінь системності	Системні та несистемні (унікальні)
5.	Можливість прогнозування	Прогнозні, частково прогнозні
6.	Ступень реалізації	Що реалізуються та ті, що не реалізуються
7.	Час прийняття рішення	А на перед вибраною стратегією управління та з прийняттям поточних рішень
8.	Вплив на діяльність	Руйнуючі суб'єкти управління, частково руйнуючі суб'єкти управління
9.	За причиною виникнення	З невизначеністю щодо майбутнього, з недоліками інформації, особливі (суб'єкти)

Система антикризового фінансового управління підприємством базується на певних принципах. До цих принципів відносяться такі:

1. Постійна готовність до можливого порушення фінансової рівноваги підприємства. Теорія антикризового фінансового управління повинна враховувати, що фінансова рівновага підприємства, яка досягається в результаті ефективного фінансового менеджменту, дуже мінлива в динаміці.

2. Діагностика кризових явищ на початкових етапах фінансової діяльності підприємства.

3. Диференціація індикаторів кризових явищ за ступенем їхньої небезпеки для фінансового розвитку підприємства. Ці індикатори фіксують різні аспекти фінансової діяльності підприємства.

4. Терміновість реагування на окремі кризові явища у фінансовому розвитку підприємства.

5. Адекватність реагування підприємства на ступінь реальної загрози його фінансовій рівновазі. Механізми нейтралізації загрози банкрутства повинні враховувати реальний рівень цієї загрози і бути адекватними цьому рівню.

Висновки. В Україні з переходом до ринкової економіки об'єктивно склалися умови порушення діяльності підприємств. Кризовий стан виявляється в тому, що погіршуються фінансові результати їхньої діяльності, вони нездатні отримувати прибуток, наслідком чого може бути банкрутство. Основна причина настання банкрутства є криза на підприємстві. Для усунення кризових явищ на підприємстві необхідно проводити політику антикризового управління, яка передбачає: здійснення постійного моніторингу фінансового стану підприємства з метою раннього виявлення ознак його кризового розвитку; визначення масштабів кризового стану підприємства; дослідження основних чинників, які характеризують кризовий розвиток підприємства; формування системи цілей виходу підприємства з кризового стану, адекватних його масштабам; вибір і використання дієвих внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства.

Перелік посилань

1. Економіка підприємства: Навчальний посібник [Текст] / За заг. ред. П.В. Круша, В.І. Подвігіної, Б.М. Сердюка. – 2-ге вид. – К.: Ельга-Н, КНТ, 2009. – 780 с. ISBN 978-966-373-503-0.
  2. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» / ВВРУ № 435-V (435-16) від 12.12.2006 р.
  3. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навчальний посібник. [Текст] / Бойчик І.М. – К.: Атіка, 2004. – 480 с. ISBN 966-8074-29-7.
  4. Економіка підприємства: Підручник [Текст] / М.Г.Грешак, В.М.Колот, А.П.Наливайко та ін.; За заг. ред. С.Ф.Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 528 с. ISBN 966-574-148-9.
  5. Національна економіка. Підручник з грифом МОН України. [Текст] / Круш П.В., Кожемяченко О.О, Кавтиш О.П., Хринюк О.С. та ін. / за ред. проф., к.е.н. П.В. Круша. – К.: Каравела; Піча Ю.В., 2008. – 464с.
  6. Законодавство України з питань банкруцтва суб'єкти господарювання. Збірник законодавчих та нормативних актів / Упорядник Камлик М. І. – К.: Атіка, 2003, - 352 с.
-